

Delovna terapija v Sloveniji in potreba po njeni promociji

Jerneja Križaj

OSNOVNI in STATISTIČNI PODATKI	SLOVENIJA (leto 2011)
Število delovnih terapevtov (Dt) v Zbornici	300
Število vseh Dt v praksi	cca.500
Število Dt/100,000 prebivalcev	25
Približno število Dt v samostojni/ privatni praksi	5
Povezanost z Evropskimi DT- organizacijami	COTEC od leta 2000 ENOTHE od leta 1995 WFOT od leta 2004
Ali je stroka prepoznana v zakonu	Da
PODATKI O ZBORNICI	
Ime in leto ustanovitve	Zbornica delovnih terapevtov Slovenije (ZDTS), od leta 1992
Ali ima zbornica status sindikata	Da
Ali zbornica izdaja revijo	Da
Če da, naslov revije in začetek izhajanja	Slovenska revija za delovno terapijo, od leta 2001
Spletni naslov zbornice	www.zdts.si
OSNOVNO IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE	
Kdo regulira DT izobraževanje?	Vlada Republike Slovenije Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo
Število in naziv šol, ki izvajajo DT programe	1 (priznana od WFOT) Zdravstvena fakulteta
Mednarodna študentska izmenjava	Da (od 1998: Švedska, Danska, Nizozemska kasneje tudi: Anglija, Belgija, Finska in Španija)
Povezava z univerzami, drugimi organizacijami	Da, z drugimi fakultetami in zdravstvenimi in socialnimi inštitucijami
Število vpisanih študentov vsako leto	60 + študenti iz tujine in s posebnimi potrebami; skupno 65, večinoma ženske
DT študij ob delu	Da (od leta 1996 dvakrat po 40 študentov)
Število Dt, ki diplomirajo (na leto)	30
Trajanje programa (leta in ECTS)	3 leta/180 ETCS
Skupno število ur za vaje/prakso	1205 hours

Osnovni možni nazivi (diploma/stopnja/drugo)	Diplomirani delovni terapevt (od leta 1996 dalje) Delovni terapevt (1964-1995)
Pripravništvo	obvezno (9 mesecev in državni izpit)
Kvalifikacije, potrebne ob vpisu na program DT? C=končana srednja šola, P=fizično/mentalno zdravje, E=opravljen sprejemni izpit	C
Ali obstaja posebna ureditev glede izpisa iz kazenske evidence pred samim izobraževanjem	Ne
Ali je državni akreditacijski sistem	Da
PODIPLOMSKO IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE	
Ali obstaja magisterski študij iz DT	Ne (cca. 10 Dt je končalo magisterij iz DT v tujini)
Ali obstajajo drugi magisterski programi za Dt	Yes
Ali obstaja doktorat iz DT	Ne (nihče nima doktorata)
Ali obstajajo drugi doktorski programi za Dt	Da (nihče nima doktorata)
Zahtevana stopnja izobrazbe za poučevanje na DT šoli, npr. M=Magisterijs, B=Diploma, P=Doktorat	Diploma
Ali obstajajo izobraževanja/usposabljanja za:	
Vodenje, management in upravljanje storitev v zdravstvu in sociali	Da
Raziskovalne metode v zdravstvu in sociali	Ne
Rehabilitaciji	Ne
Javno zdravje in preventiva	Ne
Svetovanje in izobraževanje	Ne
Podiplomski programi za specifične skupine, kot npr. otroci, starostniki, somatika, mentalno zdravje	Da
Tečajji metodologije pri ocenjevanju in intervenciji	Ne
Ali pridobite kvalifikacije (V=včasih)	Ne
Ali z njimi napredujete v plačilnih razredih (O=odvisno / V=včasih)	Ne
Ali je po zakonu obvezno nadaljni profesionalni razvoj (continuing professional development-CPD)?	Da
Ali obstaja posebna ureditev glede izpisa iz kazenske evidence pred samo zaposlitvijo (O=odvisno od delovnega mesta)	Ne
REGULACIJA/UREDITEV	
Ali je potrebno biti reguliran in/ali registriran za delo kot Dt?	Da
Če da, imenuj telo, ki to ureja/registrira	Vlada Republike Slovenije Ministrstvo za zdravje
Ali imate sistem za zagotavljanje kvalitete Dt	Ne
Ali je obvezen	Ne
Ali se je potrebno ponovno registrirati	Da

Ali je opis del po zakonu	Da
Ali temelji na uravnavanju pristojnosti (Tuning competences)?	Da
Ali obstaja uradna struktura poklicne poti	Da
Ali se to odraža v prepoznavni plačilni lestvici	Da
Ali obstaja metoda spremljana pristojnosti/varne prakse	Da
KODEKS ETIKE IN PRAKSE	
Kateri kodeks etike uporabljate	Kodeks Zbornice
Ali ima Kodeks etike legalni status (pravno veljaven)	Da
Ali združenje opredeljuje standarde prakse	Da
Ali jih spremljajo	Ne

Podatki v tabeli so zbrani na podlagi COTEC letnega poročila, spletne strani Zbornice in skozi osebne komunikacije. Za več podatkov, prosim obiščite COTEC spletno stran: www.cotec-europe.org.

Zbornica delovnih terapevtov Slovenije deli delovne terapevte glede na področje dela (2008):

- 1) Somatika
- 2) Domovi starejših občanov
- 3) Psihiatrija
- 4) Socialni zavodi

POTREBA PO PROMOCIJI DELOVNE TERAPIJE V SLOVENIJI SKOZI PRIZMO ŠTUDIJSKEGA KROŽKA

Jerneja Križaj

V Sloveniji sistem javnega zdravstva temelji na bolnišnični oziroma institucionalni oskrbi, kjer je zaposlenih večino delovnih terapevtov. Storitve plačujejo zavarovalnice na podlagi storitev, ki so beležene kot kode. Te kode so edini način beleženja strokovnega dela. Skoraj nobena koda ni v glavni domeni delovnega terapevta (večinoma so nosilci zdravniki, delovni terapevt je kot dopolnilni/dodatni strokovnjak). Enotni seznam zdravstvenih storitev ali tako imenovana Zelena knjiga storitev je torej temelj beleženja in posledično način plačevanja storitev. Knjiga je v veljavi od daljnega leta 1982; letos beležimo torej 30 let njenega obstoja. V 30-ih letih pa se tako kot človek tudi stroke intenzivno razvijajo in pridobivajo na znanju, izkušnjah in načinih delovanja. Skupina delovnih terapevtov je sestavila novejšo opredelitve storitev in že nekajkrat poizkušala (v zadnjih 10-ih letih) na Ministrstvu za zdravje in pristojnih organih, da bi prišlo do nujnih sprememb, in z njimi bi delovni terapevti pridobili tudi več avtorizacije. Je pa potrebno omeniti, da gre za problem na sistemski ravni in je zato zahtevnejši postopek za doseg temeljnih sprememb.

V Sloveniji je bilo leta 2011 samozaposlenih le 5 delovnih terapevtov (od skupno 500-ih). Uporabniki sami plačajo delovno terapevtske storitve, torej ni kompenzacij s strani zavarovalnic.

Vsi delovni terapevti po končanem šolanju ne dobijo zaposlitve. Pomanjkanje delovnih mest je tudi odgovor na problem sistemizacije delovnih mest. Tako delovni terapevti niso (vedno) stalni člani timov. Trenutno so zelo redko zaposleni na primarni ravni (Zdravstveni domovi, preventiva), večina jih je na sekundarni (bolnišnice...) in terciarni (Klinike, URI-SOČA). Če pogledamo grobe ocene, lahko razberemo, da pomanjkanje zaposlitev obstaja. Program izobraževanja obstaja od leta 1964 (skoraj 50 let). V zadnjih 20-ih letih na leto zaključi izobraževanje 20 do 30 terapevtov. Beleženih v praksi bi bilo 400 do 600 terapevtov. Ker podatkov od prej trenutno nimamo na voljo in ker delovna doba za ženske traja približno 40 let, bi morali všteti še vse tiste, ki so zaključili šolanje od leta 1972 dalje. Če je teh med 200

in 300 (10-15/leto), bi se potem moral podatek za leto 2011 gibati med 600 in 900. Na COTEC spletni strani je objavljen podatek za leto 2011, in sicer 500 zaposlenih. Dejstvo pa je, da se delovna mesta odpirajo in ne zapirajo.

V Sloveniji stroka ni širše prepoznana. Višje zavedanje o naši vrednosti (kaj vse lahko ljudje pridobijo z delovno terapijo) in obenem boljša prepoznavnost med drugimi strokovnjaki in v javnosti, prispeva k boljšemu stanju za nas (delovna mesta, strokovni razvoj...). Logičen korak na tej poti je bila formulacija Študijskega krožka Promocije stroke, ki deluje v smeri dviga zavesti samih terapevtov in vpliva na spremembe v družbi.

Za večje spremembe se je potrebno povezovati in delovati ne le enkratno, temveč vlagati brez prestanka. To bi bila idealna slika in ob tem bi nato lahko rekli, da smo dali 'vse od sebe'.

Viri:

1. Council of occupational therapist for the European countries (2012). Dostopno: www.cotec-europe.org, 7.1.2012
2. Svetovna zdravstvena organizacija (SZO). Dostopno: www.who.int/countries, 7.1.2012
3. Zbornica delovnih terapevtov Slovenije. Dostopno: www.zdts.si, 12.12.2011